

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра менеджменту та бізнес-адміністрування (№ 602)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМКЗ

 Ганна Ліхоносова

«29» серпня 2025 р.

СИЛАБУС ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Стратегічне управління фінансами в аерокосмічній галузі

(назва навчальної дисципліни)

Minor Стратегіями митного фінансування. Дисципліна 1

(назва вибіркового блоку)

Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини, D Бізнес, адміністрування та право,

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: C1 Економіка та міжнародні економічні відносини, D2 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок, D3 Менеджмент, D4 Публічне управління та адміністрування, D5 Маркетинг,

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: SMART-економіка, Фінанси, банківська справа та страхування, Менеджмент, Логістика та управління проєктами в бізнесі, Управління та адміністрування регіональних економічних систем, Маркетинг та брендинг

(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025 року

Харків – 2025 р.

Розробник: Гребенікова О.В., доцент каф., к.е.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування (№ 602)

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2025 р.

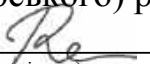
Завідувач кафедри к.е.н., доцент
(наукова ступінь та вчене звання)

(підпис)

Валентина ГАТИЛО
(ініціали та прізвище)

Представник здобувачів освіти:

Здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

(підпис)

Роман Кіріак
(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Гребенікова Олена Володимирівна, к.е.н., доцент. З 2000 року викладає в університеті наступні дисципліни:

- гроші та кредит;
- фінанси домогосподарств;
- інвестиційний аналіз;
- фінансова діяльність суб'єктів господарювання;
- управління інвестиційно-інноваційною діяльністю.

Напрями наукових досліджень: інвестиційна діяльність промислових підприємств, діагностика фінансового стану машинобудівних підприємств, управління інноваційним розвитком.

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	Денна, заочна
Семестр	1
Мова викладання	Українська
Тип дисципліни	Вибіркова
Обсяг дисципліни: кредитів ЄКТС / кількість годин	Денна: 5 кредитів ЄКТС / 150 годин (40 аудиторних, з яких: лекції – 32, практичні – 24; СРЗ – 94); Заочна: 5 кредитів ЄКТС / 150 годин (6 аудиторних, з яких: лекції – 4, практичні – 4; СРЗ – 144)
Види навчальної діяльності	Лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача
Види контролю	Поточний, модульний та підсумковий (семестровий) контроль (залік)
Пререквізити	Початкові знання з фінансів, економіки, менеджменту
Кореквізити	Освітні компоненти згідно ОП
Постреквізити	Кваліфікаційна робота магістра

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення: опрацювати студентами теоретико-методологічних засад стратегічного управління фінансами, набутті навичок практичного застосування прийомів і методів розробки і реалізації фінансової стратегії підприємства для забезпечення його ефективного функціонування і розвитку у динамічному ринковому середовищі.

Завдання: набуття навичок вирішення управлінських завдань для розробки стратегії розвитку фінансів суб'єктів господарювання, ефективне застосування методології розробки і ефективної реалізації фінансової стратегії, набуття навичок практичного застосування сучасних підходів та методів стратегічного фінансового планування і фінансового контролю.

Компетентності, які набуваються:

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати :

- сутність і концептуальні основи методології стратегічного управління фінансами;
- основи стратегічного мислення в бізнесі;
- методи аналізу та прогнозування розвитку зовнішнього та внутрішнього середовища;
- принципи формування цілей суб'єкта господарювання, з врахуванням фінансової складової та особливостей діяльності;
- моделі і методи розроблення та реалізації системи стратегій з урахуванням обраної політики ведення бізнесу.

Програмні результати навчання (ПРН):

- формулювати місії та системи цілей підприємства, у тому числі у сфері фінансів;
- досліджувати фактори зовнішнього і внутрішнього середовища суб'єктів господарювання;
- приймати управлінські рішення щодо розробки і ефективної реалізації фінансової стратегії підприємства;
- визначати шлях ефективної реалізації розроблених стратегій
- застосовувати сучасні підходи та методи стратегічного фінансового планування;
- здійснювати обґрунтоване стратегічне встановлення цілей для суб'єкта господарювання;
- проводити стратегічний аналіз та стратегічний синтез;
- аналітично обґрунтовувати розв'язання стратегічних проблем у сфері фінансів;
- застосовувати підходи і методи стратегічного фінансового контролю на практиці.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Методологічні основи стратегічного управління фінансами підприємств

Тема 1. Стратегічне управління: суть та особливості

Сутність стратегічного управління. Передумови формування системи стратегічного управління. Принципи і елементи розробки і реалізації стратегії. Концепція стратегічного управління. Еволюція розуміння та передбачення майбутнього підприємств. Стадії процесу стратегічного управління.

- *Самостійної роботи здобувачів:* Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 2. Теоретичні основи стратегічного управління фінансами

Суть та основні завдання стратегічного управління фінансами. Функції стратегічного управління фінансами та механізм їх реалізації

- *Самостійної роботи здобувачів:* Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 3. Інструменти стратегічного управління фінансами: облік, аналіз, планування

Фінансовий і управлінський облік: завдання, принципи і призначення. Фінансовий аналіз: суть, види і використання результатів для прийняття стратегічних фінансових рішень. Фінансове планування як інструмент реалізації фінансової стратегії підприємств. Роль бюджетування в стратегічному управлінні фінансами.

- *Самостійної роботи здобувачів:* Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 4. Стратегія управління вартістю підприємств

Формування стратегії управління вартістю підприємств. Система показників, що характеризують потенціал відтворення вартості підприємств. Методи оцінювання вартості бізнесу і їх вплив на формування стратегії підприємств. Особливості вартісно-орієнтованого стратегічного управління потоками грошових коштів підприємств

- *Самостійної роботи здобувачів:* Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 5. Фінансова стратегія підприємств

Сутнісні характеристики фінансової стратегії підприємств. Структура фінансової стратегії підприємств. Механізм формування фінансової стратегії підприємств. Вибір фінансової стратегії підприємств. Оцінювання відповідності результатів фінансової стратегії завданням стійкого розвитку підприємств.

- *Самостійної роботи здобувачів:* Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Тема 6. Стратегія формування джерел фінансування підприємств

Суть та складові стратегії формування джерел фінансування підприємств. Нетрадиційні джерела довгострокового фінансування підприємств. Стратегічне управління структурою капіталу за критеріями вартості та ризику.

- *Самостійної роботи здобувачів:* Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача.

Модульний контроль 1

Змістовий модуль 2. Особливості стратегічного управління фінансами підприємств аерокосмічної галузі

Тема 7. Особливості розробки фінансової стратегії підприємства

Процес вибору стратегії розвитку підприємства. Поняття оптимальної стратегії. Перелік факторів, які впливають на вибір стратегії, та їх оцінка. Критерії ефективності стратегій. Зовнішня та внутрішня ефективність стратегій підприємства. Показники ефективності діючої стратегії. Специфіка функціонування підприємств аерокосмічної галузі: висока капіталомісткість та довготривалі інвестиційні цикли, залежність від державних замовлень і програм, ризики міжнародної конкуренції та політичної нестабільності. Особливості фінансових стратегій у високотехнологічних галузях. Роль стратегічного фінансового менеджменту для довгострокового розвитку підприємства.

- *Самостійної роботи здобувачів:* Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Дослідження специфіки функціонування підприємств аерокосмічної галузі: висока капіталомісткість та довготривалі інвестиційні цикли, залежність від державних замовлень і програм, ризики міжнародної конкуренції та політичної нестабільності.

Тема 8. Стратегічне управління активами підприємства

Загальні основи управління активами підприємства. Сутність і завдання управління операційними активами. Принципи формування операційних активів. Управління оборотними активами. Склад оборотних активів підприємства та особливості фінансового управління ними. Управління запасами. Управління поточною дебіторською заборгованістю. Управління грошовими активами. Управління фінансуванням оборотних активів. Управління необоротними активами. Склад необоротних активів підприємства та особливості фінансового управління ними. Управління оновленням необоротних операційних активів. Управління фінансуванням необоротних операційних активів.

- *Самостійної роботи здобувачів:* Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення еволюції золота як світових грошей. Ознайомлення з передумовами використання в якості світових грошей національних та колективних валют. Взаємозв'язок функцій грошей. Вивчення взаємозв'язку функцій грошей, впливу на функції грошей зміни їх вартості.

Тема 9. Управління інвестиціями підприємства

Загальні основи управління інвестиціями підприємства. Сутність та завдання управління інвестиціями. Принципи формування інвестиційної політики підприємства. Управління реальними інвестиціями. Форми реальних інвестицій та особливості фінансового управління ними. Види інвестиційних проєктів і вимоги до їх розробки. Оцінка ефективності реальних інвестиційних проєктів. Формування програми реальних інвестицій. Ризик та реальні опції у оцінюванні реальних інвестиційних проєктів. Управління фінансовими інвестиціями. Форми фінансових інвестицій та особливості управління ними.

- *Самостійної роботи здобувачів:* Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення процесу оцінювання інвестиційних проєктів у аерокосмічній галузі. Дослідження привабливості спільних підприємств і міжнародних партнерств. Використання венчурного капіталу, грантів та цільових державних програм. Управління фінансовими потоками. Планування доходів і витрат за довготривалими контрактами. Проблема нерівномірності надходження коштів. Контроль ефективності використання фінансових ресурсів.

Тема 10. Стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства

Стратегія управління фінансовими ризиками. Методи їх оцінювання і механізми нейтралізації. Стратегія управління структурою капіталу. Оптимізація структури капіталу. Стратегія управління грошовими потоками. Антикризова фінансова стратегія підприємства. Фінансові аспекти реорганізації підприємства.

- *Самостійної роботи здобувачів:* Опрацювання матеріалу лекцій. Формування питань до викладача. Вивчення питань: інвестиційні ризики (затримка проєктів, перевищення кошторису), валютні та кредитні ризики (через часте використовуються міжнародні контракти), технологічні ризики (висока вартість помилок у розробках), методи їх мінімізації ризиків (диверсифікація, страхування, державні гарантії).

Модульний контроль 2

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання – це різновид самостійної роботи, яка визначається як навчальна діяльність студента, спрямована на вивчення і оволодіння матеріалом навчальної дисципліни без участі викладача. Характерними ознаками цього є наявність завдання і цільової установки на його виконання.

Індивідуальне завдання виконується самостійно при консультуванні викладачем протягом вивчення навчальної дисципліни відповідно до графіка навчального процесу. На виконання індивідуального завдання відводиться 4 години самостійної роботи здобувача.

Індивідуальне завдання (ІНДЗ) необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни «Гроші та кредит». ІНДЗ дозволяє студентам опанувати необхідні практичні навички при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою ІНДЗ.

Індивідуальне завдання: контрольна робота на тему «Особливості стратегічного управління фінансами підприємств аерокосмічної галузі».

6. Методи навчання

При викладанні дисципліни «Стратегічне управління фінансами підприємств аерокосмічної галузі» передбачено застосування активних та інтерактивних методів навчання – проблемних та міні лекцій, практичних занять у активній формі, тестування, розв’язання ситуаційних та практичних завдань, ділові ігри.

Лекції, практичні заняття, самостійна робота з навчальною та довідковою літературою, самостійне виконання індивідуального завдання, консультації. За рядом тем лекційного матеріалу передбачено використання мультимедійного обладнання у вигляді тематичних відеороликів, які розкривають суть окремих тем даної дисципліни.

Контроль знань виконується за принципами кредитно-модульної системи і складається з поточного, модульного та підсумкового.

За змістовними модулями 1 – 2 передбачено проведення вибіркового опитування на практичних заняттях, модульний контроль, захист індивідуального завдання.

Підсумковий контроль полягає у проведенні письмового заліку.

7. Методи контролю

За змістовними модулями 1 – 2 передбачено проведення вибіркового опитування на практичних заняттях, модульний контроль, захист індивідуального завдання.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Семестровий контроль проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового іспит студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для заліку складається з двох теоретичних і двох практичних завдань. максимальну кількість балів за кожне питання 25 балів, загальна сума – 100 балів.

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки: вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання. Самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань.

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на практичних заняттях	0...4	4	0...16
Модульний контроль	0...25	1	10...25
Змістовний модуль 2			
Робота на практичних заняттях	0...4	4	0...16
Модульний контроль	0...25	1	10...25
Індивідуальне завдання	0...18	1	10...18
Усього за семестр			30...100

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90-100	відмінно
75-89	добре
60-74	задовільно
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки: може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності, за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбаченої програмою.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі індивідуальні завдання та здати тестування. Знати основні поняття навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Мати елементарні навички виконання завдань.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити всі індивідуальні завдання, виконати всі КР, здати тестування та поза аудиторну самостійну роботу. Вміти формулювати висновки, застосовуючи теоретичні знання на практиці. Самостійно виконувати практичні завдання, передбачені програмою.

Відмінно (90-100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та вміти застосовувати їх. Робити аргументовані висновки, самостійно знаходить додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених перед ним завдань, а також виконувати завдання, не передбачені навчальною програмою.

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Здобувачі освіти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, повинні протягом тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені заняття мають бути відпрацьовані на найближчій консультації протягом тижня після їх пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання пропущених занять шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

Дотримання вимог академічної доброчесності здобувачами освіти під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи здобувачів освіти будуть їх оригінальними дослідженнями або міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману. У разі виконання індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту під час перевірки на плагіат, есе – 70 %.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

1. Гребенікова, О. В. Стратегічне управління фінансами [Електронний ресурс]: навч. посіб. / О. В. Гребенікова. – Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського „Харків. авіац. ін-т”, 2021. – 114 с.

2. Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=322>

11. Рекомендована література

Базова

1. Вахович І. М. Фінансовий менеджмент: магістерський курс : навч. посіб. 3-тє вид., змінене і доп. Луцьк : Надстир'я, 2023. 640 с.
2. Управління фінансами підприємств : підручник / І.О. Бланк, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
3. Стратегічне управління фінансами у запитаннях і відповідях: навч.- метод. посібник / укл.: І.Б.Маркович. Тернопіль: Прінт-офіс, 2014. 205 с.
4. Агєєва І.М., Коренман Є.М., Дьяченко Ю.В. Стратегічне управління підприємствами галузі: конспект лекцій/ Одеська національна академія харчових технологій, 2016. 82 с.
5. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
6. Верланов Ю.Ю. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник. Вид. 2-ге. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 336 с.
7. Фінансовий менеджмент: конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра за освітньою програмою «Економіка і бізнес» спец. 051 «Економіка» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: С. О. Тульчинська. – Електрон. текст. дані (1 файл). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. – 130 с.
8. Стратегічне фінансове управління підприємством: монографія / Боярко І.М., Гриценко Л.Л., Рябенко О.В. та ін. Київ: Кондор, 2017. 176 с.
9. Дикань В. Л. Стратегічне управління [текст]: навч. посіб./ В. Л. Дикань, В.О. Зубенко, О. В. Маковоз, І. В. Токмакова, О. В. Шраменко - К. : «Центр учбової літератури», 2013. - 272 с.

Допоміжна

1. Василенко В.А. Стратегічне управління: навч. посіб. / В.А. Василенко, Т.І. Ткаченко. - К.: ЦУЛ, 2003. - 396 с.
2. Войтків Л.С. Стратегічний аналіз: навч. посіб. / Л.С. Войтків, Н.І. Ящеріцина. - Івано- Франківськ: ІФНТУНГ, 2013. - 261с.
3. Довгань Л.Є. Стратегічне управління: навч. посіб. / Л.Є. Довгань, Ю.В. Каракай, Л.П. Артеменко. - 2-ге вид. - К.: Центр учбової літ., 2011. - 440 с.
4. Корецький М.Х. Стратегічне управління: навч. посіб. / М.Х. Корецький, А.О. Дегтяр, Н.В. Дадій. - К.: ЦУЛ, 2007. - 240 с. - 236-239.
5. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка. - Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 252 с.
6. Кушлик О.Ю. Стратегічне управління: навч-метод. комплекс / О.Ю. Кушлик, Г.С. Степанюк. - Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2015. - 124 с.
7. Мізюк Б.М. Стратегічне управління: підручник. - 2-ге вид., перероб. і доп. - Львів: Магнолія 2006, 2007. - 392 с.
8. Міщенко А.П. Стратегічне управління: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2004. – 336 с.
9. Побігун С.А. Стратегічне управління підприємством: кейс. вправи, сит. завд., діл. ігри / С.А.Побігун, Г.С.Степанюк, Л.Л.Креховецька. - Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2013. - 57 с.

10. Шершньова З.Е. Стратегічне управління: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / З.Е. Шершньова, С.В. Оборська, Ю.М. Ратушний. - К.: КНЕУ, 2001. - 232 с.

11. Сич Є.М. Стратегічний аналіз: навч.-метод. посіб. / Є.М.Сич, О.В.Пилипенко, М.С. Стасишен. - К.: Каравела, 2010. - 304 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Урядового порталу. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>.

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>.

3. Офіційний сайт Віртуального університету Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://edu.minfin.gov.ua/Pages/Default.aspx>.

4. Офіційний сайт Академії фінансового управління Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ndfi.minfin.gov.ua/>.

5. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>

6. Офіційний сайт Державної фіскальної служби. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/>

7. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/>

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.